

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, доцента Сергієнко Лариси Василівни на дисертаційну роботу Цимбала Богдана Михайловича на тему: «Механізми публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Проведена оцінка дисертації, автореферату й опублікованих праць дає підстави для розгорнутого представлення результатів дослідження Цимбала Б.М. з метою визначення відповідності критеріям і вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» МОН України до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління.

Актуальність теми дисертації

Сучасні світові процеси обумовлені соціально-економічними змінами та цивілізаційними трансформаціями, а також зміною парадигми безпеки в бік актуалізації, насамперед, безпеки особистості. Як слушно зауважує дисертант, за цих умов зберігає актуальність ефективне виконання функції щодо забезпечення безпеки особистості та держави. Підставою для висловлення такого твердження є інтереси, які включає національна безпека. У цьому контексті необхідним є прийняття результативних публічно-управлінських рішень, об'єктивне та своєчасне виявлення найбільш значних загроз і ризиків у найважливішій сфері життя суспільства – соціальній, що у свою чергу, потребує ретельного аналізу й оцінки процесів, пов'язаних із гарантуванням безпеки окремо взятої особистості. Зазначені процеси відбуваються в межах сталого розвитку України, адже вона є тим соціальним інститутом, функціонування якого потребує забезпечення соціальної, економічної й екологічної безпеки через вчасне попередження та реагування на виклики цій безпеці.

Варто відзначити, що процеси глобалізації встановлюють нові

параметри для сталого розвитку сучасних держав, а тому по-новому визначають процеси забезпечення безпеки держави та її регіонів. Це передбачає інституціональні зміни не лише в публічному управлінні, а й у самому функціонуванні держави. У цьому контексті слід зауважити, що відхід від традиційної моделі публічного управління обумовлює необхідність у науково виваженому формуванні такого управління з позиції забезпечення безпечного соціально-економічного розвитку.

У цілому дисертаційне дослідження Цимбала Б.М. відповідає таким положенням паспорта спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління: організаційний, правовий, ресурсний і інші види механізмів державного управління; цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях, у різних сферах суспільного життя.

Зважаючи на це, вважаємо, що тема дисертаційного дослідження є актуальною та практично значущою, що, зокрема, підтверджується зв'язком з науково-дослідною роботою за темою: «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007). Зазначена тема розробляється навчально-науково-виробничим центром Національного університету цивільного захисту України, до виконання якої дисертант був безпосередньо залучений в якості виконавця.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації базуються на теоретико-методологічних засадах науки публічне управління та адміністрування, узагальненні існуючих ідей сучасних вітчизняних і зарубіжних учених, використанні комплексу загальнонаукових

і спеціальних методів. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації є теоретично та практично обґрунтованими. Це підтверджується достатньою кількістю опрацьованих здобувачем наукових праць зарубіжних та українських дослідників з різних галузей сучасного політико-правового блоку та соціально-гуманітарного знання (407 джерел).

Основні положення й висновки дисертаційного дослідження відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до дисертаційних робіт. У дисертації було успішно реалізовано поставлену мету, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних основ і розробленні практичних рекомендацій з удосконалення механізмів публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України.

Розкриттю теми дослідження та виконанню поставлених завдань зокрема сприяла логічно вибудована структура дисертації. Так, у роботі розкрита сутність категорії «безпека особистості» і конкретизовані теоретичні засади її забезпечення в контексті функціонування системи публічного управління (підрозділ 2.1); досліджені форми й інструменти публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку (підрозділ 4.3); обґрунтована методологічні засади побудови системи публічного управління безпекою особистості в контексті сталого розвитку (підрозділ 2.2); охарактеризовано стан правового підґрунтя реалізації й оцінювання механізмів публічного управління безпекою особистості в контексті сталого розвитку в Україні (підрозділи 3.1, 3.2); досліджено моделі публічного управління такою безпекою в країнах ЄС з позиції їхніх ціннісних орієнтацій і перспективних напрямків урахування останніх в Україні (підрозділ 3.3); сформовано практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів публічного управління безпекою особистості в контексті сталого розвитку в Україні (підрозділ 5.2) тощо.

У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими й аргументованими. Вони базуються на

детальному аналізу теоретичних досліджень та практичних напрацювань. Усі наведені в дисертаційній роботі таблиці змістовні, мають пояснення та обґрунтування.

Ґрунтовність наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації, визначається комплексним аналізом нормативно-правових актів та інших офіційних документів, а також застосуванням низки загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, а саме: 1) *логічного узагальнення, аналізу, синтезу й абстрагування* – під час дослідження ролі особистості в системі управління безпекою людини в умовах сталого розвитку (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3); 2) *теоретизування, історичної формалізації та ідеалізації* – для розкриття методології формування механізмів публічного управління соціальної безпеки особистості в контексті сталого розвитку, а також визначення генези функціонування таких механізмів в Україні (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1); 3) *індукції, дедукції, системного та діалектичного аналізів* – з метою оцінювання результативності дії організаційного й економічного механізмів публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України (підрозділ 3.2); 4) *порівняння, вибірки й опису* – під час з'ясування стану правової бази України та інших країн світу щодо реалізації публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку (підрозділ 3.3); 5) *моделювання та прогнозування* – для обґрунтування концепту вдосконалення та розвитку механізмів публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України, а також для формулювання висновків дисертації та пропозицій (підрозділи 4.1, 4.2, 4.3).

Об'єкт дослідження (публічне управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України) і *предмет дослідження* (механізми публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України) відповідають заявленій темі. Поставлені дисертантом завдання розкривають мету дослідження.

У роботі наведено дані щодо апробації результатів на науково-практичних конференціях та впровадження методичних розробок автора у практичну діяльність органів влади.

Наукове значення дисертаційного дослідження, достовірність і новизна наукових положень

Наукове значення дисертаційного дослідження та його достовірність підтверджуються теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій цього дослідження, апробацією його результатів під час проведення міжнародних і республіканських науково-комунікативних заходів.

До найбільш вагомих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, слід віднести такі:

уперше

– обґрунтовано методологічні засади побудови системи публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку, що полягають у застосуванні комплексного підходу (підрозділи 2.2, 2.3 дисертації, с. 95-105, 115-123, рис. 4.4 тощо);

– запропоновано концептуальні засади вдосконалення публічного управління у сфері безпеки особистості та сталого розвитку України, що передбачають систематизацію дії його організаційного механізму, а саме: 1) активізацію діяльності центральних органів виконавчої влади із забезпечення координації державної політики у цій сфері; 2) відновлення роботи Національної ради із сталого розвитку; 3) актуалізацію ролі регіональних органів публічної влади в питаннях забезпечення безпеки особистості та ін. (підрозділи 4.2, 5.3 дисертації, с. 225-228, 306-320 тощо);

– визначено новації у правовому механізмі публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України, серед яких найбільш значущою є прийняття концепції безпеки особистості (підрозділ 5.2 дисертації, с. 286-302);

удосконалено

– наукові положення про те, що безпека виступає універсальною цінністю лише остільки, оскільки допускається її змістовне різноманіття, відсутність у кожний момент часу єдиного конкретного смислового способу безпеки, оскільки це різноманіття в перехідний період від однієї суспільної системи до іншої особливо значне, то ступінь реалізації якомога більшої кількості різноманітних образів безпеки (підрозділи 1.1-1.2 дисертації, с. 29-45);

– комплексний підхід до впровадження перспективних форм публічного управління у сфері забезпечення сталого розвитку та безпеки особистості, у межах якого (підходу) обґрунтовано необхідність доопрацювання чинної правової бази України (підрозділи 3.1, 4.3 дисертації, с. 240-250);

– напрями розвитку організаційного та економічного механізмів публічного управління у сфері безпеки особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України, які передбачають заходи з реагування на загрози в цій сфері (підрозділи 3.2, 5.3 дисертації, с. 175-180, 310-325 тощо).

Крім того, у дисертації *дістали подальшого розвитку*:

– проблематика безпеки особистості крізь призму її характеристики як об'єкта публічного управління, яку (проблематику) обґрунтовано в межах загальних положень галузі науки «Публічне управління та адміністрування», що дозволили встановити напрямки вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері національної безпеки із урахування науково-теоретичних засад, а саме: щодо уточнення поняття інтересів особистості, якісних і кількісних показників стану їх реалізації, а також загроз, що можуть негативно впливати на ці показники (підрозділ 2.1, с. 80-93);

– визначення генези функціонування правового механізму публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України з позиції його стратегічності (с. 137-149, 160-163, тощо);

– узагальнення закордонного досвіду реалізації моделей публічного

управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку держави із застосуванням модельного підходу до визначення можливостей використання позитивного даного досвіду (підрозділ 3.3, с. 180-190);

– підходи до оцінювання стану результативності дії організаційного й економічного механізмів публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України в розрізі основних складників, унаслідок чого встановлено поліцентричність формування організаційного механізму публічного управління в цій сфері та невідповідність його функціональної будови об'єктові державного впливу (рис. 3.1, рис. 3.2).

У сукупності отримані наукові результати на доктринальному рівні вирішують важливу актуальну для науки публічного управління та адміністрування проблему, яка полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних основ і розробленні практичних рекомендацій з удосконалення механізмів публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України (с. 24 дисертації).

Практичне значення одержаних результатів дослідження

Значну кількість концептуальних положень дисертаційної роботи було доведено до рівня практичних пропозицій. Акти щодо впровадження результатів дисертаційного дослідження в діяльність органів державної влади та навчальний процес, підтверджують теоретичну значущість і практичне значення дисертації. Відзначимо, що результати дослідження впроваджено у практичну діяльність:

1. Департаменту соціального захисту населення Харківської обласної державної адміністрації (додаток Б).
2. Департаменту соціальної політики Управління з соціальних питань Харківської міської ради Харківської області (додаток В).

Результати проведеного дисертантом дослідження використовувалися

також у навчальному процесі НУЦЗУ України при викладанні навчальних дисциплін здобувачам вищої освіти освітньо кваліфікаційного рівня «магістр» (акт № 6 від 16.10.2022 р.).

Викладені в дисертації пропозиції можуть бути використані органами публічної влади та місцевого самоврядування в процесі формування та реалізації публічної політики на всіх рівнях, науковцями та науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти в процесі викладання навчальних дисциплін.

Застосування в практичній діяльності наукових положень дисертації сприятиме підвищенню дієвості й ефективності публічного управління, значно підвищить спроможність держави дієво реагувати на виклики сучасного швидкозмінного соціального середовища та слугуватиме основною подальшої демократизації управлінських процесів у сфері гарантування та зміцнення безпеки особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України.

Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах

Теоретичні положення й практичні рекомендації, що сформульовані в дисертаційній роботі, достатньою мірою відображені в публікаціях автора. Результати дисертаційного дослідження висвітлено в 31 науковій праці, з яких: 2 монографії, з них одна одноосібна; 16 статей у вітчизняних наукових фахових виданнях, 5 – у закордонних наукових фахових виданнях, а також 8 тез доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій, що належать особисто здобувачу, становить понад 31,5 авт. арк., які відповідають стандартам, установленим МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук. З опублікованих у співавторстві наукових праць, у роботі використано лише ідеї та положення, які є результатом особистих напрацювань. Внесок автора конкретизовано у Списку публікацій за темою дисертації (Додаток А).

Ідентичність змісту реферату й основних положень дисертації

Аналіз змісту дисертації та її реферату підтверджує ідентичність структури, логіки викладання матеріалу, відповідність основних положень і висновків за розділами. Зміст автореферату дисертації, основних положень та висновків самої роботи є ідентичним. Оформлення дисертації та її реферату здійснено відповідно до чинних вимог МОН України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Дисертаційне дослідження Цимбала Б.М., як і будь-яка наукова робота відповідного кваліфікаційного спрямування, містить у собі певні дискусійні положення, що потребують більш детального опрацювання та пояснення, а саме:

1. У роботі досить повно аналізуються концептуальні підходи до питання гарантування безпеки особистості, що відомі фундаментальній науці (с. 42-46). Це дозволило автору уточнити визначення такої безпеки (с. 333-334). Однак, на нашу думку, робота лише виграла б, якби її автор у порівняльно-узагальнюючій таблиці представив ці підходи (економічний підхід, науковий підхід, що окреслює філософсько предметне поле дослідження тощо), додавши критерії порівняння.

2. Уважаємо, що робота тільки б виграла, якби її автор у межах 4 розділу дотримався тієї ж логіки викладення матеріалу, що була застосована ним у 3 розділі. Вона стосується послідовного визначення функцій і повноважень органів державної влади щодо забезпечення системи безпеки в цілому та безпеки особистості зокрема (с. 155-158, 225-230).

3. У продовження зазначимо, що потребує конкретизації позиція автора щодо виокремлення ним такої форми публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку, як координація (підрозділ 4.3). Це варто зробити, зважаючи на проблематику та складність трактування базових понять «функції державного

управління», до яких належить «координація».

4. У розділі 3 дисертаційної роботи здійснено ґрунтовне дослідження зарубіжного досвіду реалізації публічного управління безпекою особистості (с. 180-198). На наш погляд, доцільно було б поряд із країнами ЄС проаналізувати також відповідний досвід інших держав, зокрема, Америки та Азійсько-Тихоокеанського регіону, у забезпеченні такої безпеки.

5. На нашу думку, завдання дисертаційної роботи можуть бути доповнені позицією щодо визначення особливостей урбанізації територій під час реалізації публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України. Це доречно зреалізувати, зважаючи на те, що саме регіональні органи державної влади першими покликані реагувати на зміни рівня такої безпеки.

Висловлені зауваження носять переважно рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони не знижують наукової й практичної цінності отриманих результатів, які є обґрунтованими та достовірними, а окреслюють напрямки подальших наукових розробок.

Загальний висновок по дисертаційній роботі

На підставі зазначеного вище можемо стверджувати, що дисертаційна робота Цимбала Б.М. є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що вирішує важливу наукову проблему щодо концептуалізації теоретичних засад, визначення історичних особливостей та розробки пріоритетних напрямів удосконалення механізмів публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України.

Запропоновані дисертантом пропозиції та практичні рекомендації здатні позитивно впливати на формування сучасних наукових пошуків і

практичну діяльність органів влади, що є фактичним внеском у подальший розвиток теорії й практики публічного управління та адміністрування.

Ураховуючи актуальність, новизну, теоретичну й практичну значущість одержаних дисертантом наукових результатів, їхню обґрунтованість і достовірність, практичну спрямованість висновків, вважаю, що дисертаційна робота Цимбала Б.М. на тему «Механізми публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України» є закінченою науковою працею й відповідає вимогам положення про «Порядок присудження наукових ступенів» (п. 11-14), а її автор – Цимбал Богдан Михайлович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент –

**декан факультету національної
безпеки, права та міжнародних
відносин Державного університету
«Житомирська політехніка»,
д.держ.упр., доц.**

Лариса СЕРГІЄНКО

Підпис Степанко Л.В.
Засвідчую:
Учений секретар
Житомирська політехніка
Кобушук Р.М.
29.12.2023

